

პოლიტიკა – სოფლის მეურნეობის განვითარების ეკონომიკური მექანიზმი

პაატა კოლუაშვილი

სრული პროფესორი

დავით მაშუკელაშვილი

XX

ქართული სოფელი, რომლის შინაგანი პოტენციალი და თვითგანვითარების უნარი უაღრესად დაკნინებულია წლების განმავლობაში მის მიმართ უდიერი დამოკიდებულებისა და არასწორი სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის გამო, ფუნდამენტური ცვლილებების აუცილებლობის წინაშე დგას. ასეთ პირობებში ამართული და არაერთგვაროვანი სისტემის კრიზისიდან გამოსვლა და შემდგომი განვითარება შესაბამისი დაცვითი მექანიზმებისა და გარედან დახმარების გარეშე, პრაქტიკულად შეუძლებელია. როგორი იქნება საბოლოოდ ქართული სოფლის მომავალი, დიდად არის დამოკიდებული იმაზე, თუ რამდენად სწორად იქნება გაანალიზებული და შეფასებული კრიზისის გამომწვევი ფუნდამენტური პრობლემები, რადგან მხოლოდ ამის შემდეგ გახდება შესაძლებელი მისი განვითარების პროგრესული კონცეპტუალური ხედვებისა და ეფექტური პროექტების შემუშავება. ამისთვის, საუკეთესო იქნება საქართველოს მთავრობამ შექმნას აგრარული პოლიტიკის ეროვნული საბჭო, რომელიც შეიმუშავებს სასოფლო-სამეურნეო პოლიტიკის სტრატეგიას, სოფლის განვითარების პოლიტიკას, ინოვაციური და სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის ხელშეწყობა პოლიტიკას, განიხილავს სხვა პრობლემურ საკითხებს, მიიღებს შესაბამის რეკომენდაციებსა და გადაწყვეტილებებს.

დღეს საქართველოში ყველაზე მნიშვნელოვანი რეზერვი საზოგადოების თითოეული წევრის მოქალაქეობრივ და სამეწარმეო გააქტიურებაში, პრობლემების საერთო ძალისხმევით მოგვარებასა და სახელმწიფოს მხრიდან ამ პროცესების ხელშეწყობაში ძევს. სწორედ ამიტომ, უაღრესად მნიშვნელოვანია საწარმოო ურთიერთობათა ფორმის სწორი არჩევანი და მასზე დამყარებული სოციალურ-ეკონომიკური სისტემური ცვლილებები, სხვადასხვა ტიპის ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმების გამოყენებით მოგვცემს მოსახლეობის მასობრივი დასაქმების, სოფლის მეურნეობის პროდუქციის მოცულობის ინტენსიური ზრდის, ქვეყნის სასურსათო დამოუკიდებლობისა და აგროსასურსათო სექტორის განვითარების გრძელვადიან პერსპექტივაზე ორიენტირებული სოციალურ-ეკონომიკური გარემოს ფორმირების საშუალებას. მსოფლიო გამოცდილებაც ადასტურებს, რომ მოსახლეობის სამეწარმეო გააქტიურება კოოპერაციული სექტორის განვითარების აქტიური მხარდაჭერის შემთხვევაშია

შესაძლებელი. აგროსამრეწველო ინტეგრაციისა და კოოპერაციის მრავალი წარმატებული მაგალითი გვიჩვენებს, რომ კოოპერაციული შრომის უკუგების ზარისზე გაცილებით მაღალია ინდივიდუალურ შრომასთან შედარებით. ასევე უნდა გვახსოვდეს, რომ სოფლად კოოპერაციული გაერთიანებების ჩამოყალიბება არის დარგის სპეციალისტებზე მოთხოვნის გაჩენის ძირითადი გზა.

ეკონომიკური საქმიანობის კოოპერაციული ფორმის აღმოცენება განპირობებულია ეკონომიკური და სოციალური პროგრესის ობიექტური მოთხოვნებით, სასაქონლო-ფულადი ურთიერთობების განვითარებით ეკონომიკის სხვადასხვა დარგებში, განსაკუთრებით – აგრარულ სფეროში. კოოპერაცია დიდ როლს ასრულებს კრიზისების გადალახვის, სოციალური პრობლემების მოგვარების, სასოფლო-სამეურნეო წარმოებისა და ზოგადად ქვეყნის ეკონომიკის ქმედითუნარიანობის ამაღლების საკითხში. მიმდინარე პერიოდში მსოფლიოში მოქმედებს 120-მდე სხვადასხვა ტიპის კოოპერაციული ორგანიზაცია, რომელთა საერთო რაოდენობა 70 ათასს, ხოლო მათი წევრების რაოდენობა – 800 მილიონ ადამიანს აჭარბებს.

საქართველოს უდავოდ შეუძლია, კოოპერაციულ საწყისებზე მოახდინოს სასოფლო მოსახლეობის სამეწარმეო აქტივობის მობილიზაცია და არა მარტო სოფლის მეურნეობის, არამედ მასთან ტექნიკურ-ტექნილოგიურად დაკავშირებული დარგების სწრაფი რეაბილიტაცია და შემდგომი განვითარება. სოციალურ სოლიდარობაზე დაფუძნებული მეურნეობრიობის ახალი ფორმების დამკვიდრებას, ავტომატურად მოსდევს სოფლის მოსახლეობის მასობრივი დასაქმება, მათი შემოსავლების მკვეთრი ზრდა, აგრარული შრომის ავტორიტეტის ამაღლება და სოფლის კომპლექსური და დაჩქარებული განვითარება. ესაა ცნების „ჯანსაღი საშუალო ფენა“ რეალური შინაარსი.

კოოპერატივი წარმოადგენს ავტონომიურ საზოგადოებას, რომელშიც ნებაყოფლობით გაერთიანებულნი არიან ადამიანები, რომელთაც გააჩნიათ საერთო ეკონომიკური, სოციალური, კულტურული საჭიროებები და სურვილები და რომლებიც ერთობლივად და დემოკრატიულად მართავენ საწარმოს.

პოლიტიკის უმჯობესი მიზანი

ძირითადი მიზანი კოოპერატივის შექმნისა არის მისი წევრების საერთო/საზოგადო საჭიროებების დაკმაყოფილება.

ლირმაზღვრება

კოოპერატივი დაფუძნებულია ისეთ ღირებულებებზე, როგორცაა ერთობა, ურთიერთდახმარება, სოლიდარობა, პასუხისმგებლობა, დემოკრატია, თანასწორობა, სამართლიანობა და ერთსულოვნება.

პრინციპები

კოოპერატივის პრინციპები არის ერთგვარი სახელმძღვანელო იმისათვის, რათა მოხდეს კოოპერატივის ღირებულებების რეალიზება პრაქტიკაში.

1. ნებაყოფლობითი და ღია წევრობა

კოოპერატივი წარმოადგენს ნებაყოფლობით (მოხალისეთა) შექმნილ ორგანიზაციას, რომელიც საშუალებას აძლევს ნებისმიერი მსურველის უზრუნველყონ თავიანთი შესაძლებლობების (მომსახურების) რეალიზება და გაიზიარონ წევრობის საერთო პასუხისმგებლობა დამოუკიდებლად სქესისა, სოციალური, რასობრივი, პოლიტიკური თუ რელიგიური დისკრიმინაციისა.

2. დემოკრატიული მმართველობა (კონტროლი)

კოოპერატივი არის დემოკრატიული გაერთიანება/ორგანიზაცია, რომელიც კონტროლდება წევრთა მიერ, რომელნიც აქტიურად იღებენ მონაწილეობას კოოპერატივისათვის კონკრეტული პოლიტიკის შემუშავებისა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. წევრები (ქალები და კაცები), რომლებიც მსახურობენ როგორც არჩეული წევრები, ამ წევრობისათვის გარკვეულწილად ეკისრებათ პასუხისმგებლობა. ჩვეულებრივ, კოოპერატივის წევრებს ხმის მიცემის თანაბარი უფლება გააჩნიათ (თითოეულ წევრს თითო ხმის უფლება აქვს). სხვა ორგანიზაციულ დონეებზე შექმნილ კოოპერატივებსაც ორგანიზაციის დემოკრატიული სტილი გააჩნია.

3. წევრთა ეკონომიკური მონაწილეობა

წევრები თანაბრად მონაწილეობენ როგორც კოოპერატივის კონტროლის პროცესში, ასევე, კაპიტალში. კოოპერატივის კაპიტალი საერთო ქონებას წარმოადგენს მისი წევრებისათვის. წევრობის პირობებიდან გამომდინარე, შეიძლება წევრებს გააჩნდეთ განსაზღვრული ოდენობის კომპენსაცია. დამატებით შემოსავალს როგორც წესი კოოპერატივის წევრები იყენებენ მათი კოოპერატივის განვითარებისათვის, ქმნიან რეზერვებს, მონაწილეობის წილის მიხედვით გასცემენ სარგებლებს წევრებზე და აფინანსებენ კოოპერატივის სხვადასხვა ახალ-ახალ საქმიანობებს, რომლებიც დამტკიცებულია კოოპერატივის წევრების მიერ.

4. ავტონომია/თვითმმართველობა და დამოუკიდებლობა

კოოპერატივი წარმოადგენს თვითმმართველ, ავტონომიურ სუბიექტს, რომელიც იმართება/კონტროლდება მისივე წევრების მიერ. თუკი ისინი გადაწყვეტენ, ხელშეკრულება გააფორმონ სხვა ორგანიზაციებთან, ან სახელმწიფოსთან, ან მოიძიონ კაპიტალი გარე წყაროებიდან, ისინი ცდილობენ უზრუნველყონ არსებული მართვის სტილის დაცვა (დემოკრატია და ავტონომია).

5. განათლება, გადამზადება და ინფორმაცია

კოოპერატივი უზრუნველყოფს მისი წევრების განათლებისა და გადამზადების საქმეს, წარმოადგენს/რწმუნებული/ნდობითა და უფლებებით აღჭურვილი პირის არჩევას, ისე რომ ამ უკანასკნელებმა მეტი წვლილი შეიტანონ კოოპერატივის განვითარების საკითხში. ისინი უზრუნველყოფენ საზოგადოების ინფორმირებას – უმეტესად კი ახალგაზრდებსა და “აზრთა ლიდერებს” – კოოპერატივის რაობისა და სარგებლიანობის შესახებ.

6. კოოპერაცია კოოპერატივებს შორის

კოოპერატივი არსებობს იმისათვის, რათა სარგებელი მოუტანოს მის წევრებს და ამასთან, გაძლიერდეს ლოკალური/ადგილობრივი, ნაციონალური, რეგიონული და საერთაშორისო სტრუქტურათა შორის თანამშრომლობითა და მუშაობით.

7. საზოგადოებასთან დამოკიდებულება

კოოპერატივები მუშაობენ თავიანთი საზოგადოების/ერთობის მდგრადი განვითარებისათვის, მისი წევრების მიერ შემუშავებული პოლიტიკის მეშვეობით.

8. ეკოლოგიური პერსპექტივა/პირიზონტი

კოოპერატივები აცნობიერებენ, რომ ადამიანები არ არიან ერთადერთი ნაწილი დამოუკიდებელი სამყაროსი, არამედ მისი ერთ-ერთი შემადგენელი და, რომ ბუნების პატივისცემა მის ყოველ გამოხატულებაში არის განუყოფელი ადამიანური კეთილშობილებისა და ღირსებისაგან.

კოოპერატივები თანხმდებიან, რომ გარემოს დაცვასთან დაკავშირებული პასუხისმგებლობა არის განუყოფელი ნაწილი კოოპერატივების მეშვიდე პრინციპისა – საზოგადოებასთან დამოკიდებულება.

საქართველოში აგრარული წარმოების კრიზისული მდგომარეობა კიდევ უფრო აძლიერებს სახელმწიფოს მხრიდან სოფლის მეურნეობის მხარდაჭერისა და რეგულირების მოტივაციას. ეჭვს გარეშეა, რომ მხოლოდ საჭირო ეკონომიკურ-ფინანსური მექანიზმების დაბალანსებული შერწყმით მიიღწევა აგროსასურსათო სექტორის ეფექტიანი მართვა, რაც საფუძველს უქმნის დაფინანსების ყველა სუბიექტის სოციალურ-ეკონომიკური ინტერესების გარანტირებულ რეალიზაციას.

აგრარული სფეროს სახელმწიფო რეგულირება გამოირჩევა რთული სტრუქტურით და ნორმატიულად განსაზღვრული კომპლექსური მიდგომით. სახელმწიფო რეგულირებით ზორციელდება ის ფუნქციები, რომლებსაც თვითრეგულირების საბაზრო მექანიზმი ვერ ახერხებს. ამ მექანიზმების ოპტიმალურად დაბალანსებული მოქმედებით მიიღწევა ფინანსური სტიმულირების ეფექტური მართვა, რომელიც ხდება საფუძველი დაკრედიტების ყველა სუბიექტის ეკონომიკური ინტერესების რეალიზაციისა. რეგულირების ფორმები და მეთოდები სრულ შესაბამისობაში უნდა იყოს დარგების

რეალურ მდგომარეობასთან, ხოლო ზემოქმედების მასშტაბი დამოკიდებულია სამეწარმეო საქმიანობის განვითარების დონეზე.

მრავალი ქვეყნის კანონმდებლობა ითვალისწინებს კოოპერაციის სახელმწიფო რეგულირებას შეღავათიანი რეჟიმების გამოყენებით, რაც გამოიხატება კოოპერაციის სუბსიდირების, სუბვენციების, შეღავათიანი დაკრედიტების, საგადასახადო და სადაზღვევო პოლიტიკის გატარებაში.

ლიბერალური ეკონომიკური განვითარების თითქმის ყველა წარმატებულმა ქვეყანამ სასოფლო-სამეურნეო სუბიექტის განსაზღვრისას სახელმწიფო ხელშეწყობისა და დაფინანსების პრიორიტეტულ მიმართულებად სხვადასხვა ფორმის კოოპერაციულ საწყისებზე ფუნქციონირებადი ორგანიზაციები (კოოპერატივები, ასოციაციები, ამხანაგობები, კავშირები) მიიჩნია.

თუ თვალს გადავაგვლებთ ამ ქვეყნების გამოცდილებას, დავინახავთ, რომ საკრედიტო-საფინანსო ინსტიტუტები, ისევე როგორც ურთიერთობები, იცვლება განვითარების ეტაპების მიხედვით, რაც ძირითადად დაკავშირებულია სახელმწიფოს როლის გაძლიერებასთან კოოპერაციული ინსტიტუტების დამკვიდრებაში. საბიუჯეტო სახსრების აგრარულ სექტორში განთავსება შეღავათიან პირობებში და მათი კონტროლი სახელმწიფოს მხრიდან ხორციელდება სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამების ფარგლებში. ამ პროგრამების შემუშავებასა და რეალიზაციას სახელმწიფო ახორციელებს მხოლოდ კომპლექსური მიდგომების საფუძველზე, რაც გამოიხატება იმაში, რომ პროექტმა უნდა მოიცვას აგრარული წარმოების მთლიანი სისტემა.

სახელმწიფო რეგულირების ბერკეტების (განსაკუთრებით საფინანსო და ფულად-საკრედიტო) ოპტიმიზაცია საშუალებას იძლევა გადაიღას არსებული შეზღუდვები და შეიქმნას ოპტიმალური პირობები სასოფლო-სამეურნეო დაფინანსების ეფექტური განხორციელებისათვის.

საქართველოში სახელმწიფო ზემოქმედების აგრარული სუბიექტის განსაზღვრისას სოფლის, როგორც ტერიტორიული ერთეულის, განვითარების, საწარმოო ძალთა კონცენტრაციისა და სპეციალიზაციის გათვალისწინებით, ეფექტიანი მიზნობრივი პროგრამების რეალიზაციის თვალსაზრისით, სხვადასხვა ტიპის კოოპერაციულ ფორმებს შორის სათემო ორგანიზაციებს (სათემო კავშირები, კოოპერატივები), ჩვენი აზრით, პრიორიტეტული მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს.

სათემო ორგანიზაცია აერთიანებს ერთ კონკრეტულ ტერიტორიაზე მცხოვრებ ადამიანებს თავიანთ სოფელში ან უბანზე არსებული პრობლემების გადაჭრის მიზნით. მისი ხელმძღვანელობა არჩეული არის ამ ტერიტორიაზე მცხოვრებთა უმრავლესობის მიერ, რომლებიც თავიანთ საქმიანობას გეგმავენ და ახორციელებენ მოცემული

თემის მოსახლეობასთან ერთად.

თემის სამეწარმეო მობილიზაცია წარმოადგენს მძლავრ ბერკეტს და წინაპირობას ვერტიკალური კოოპერაციის ტიპური მოდელის შესაქმნელად, კოოპერირების სხვადასხვა ფორმის ელემენტების გამოყენებით. ვერტიკალური კოოპერაციის, როგორც სპეციფიკური ფორმის გამოყენება წარმოადგენს ობიექტურ აუცილებლობას საწარმოო ძალთა განვითარების იმ ეტაპზე, როდესაც განსაკუთრებით იზრდება ორგანული ურთიერთკავშირის როლი სასოფლო-სამეურნეო წარმოებასა და გადამამუშავებელ საწარმოს შორის.

სათემო ორგანიზაციებს შეუძლიათ აღძვრან საზოგადოებრივი აქტივობა იმ სფეროებში, რომლებიც უაღრესად მნიშვნელოვანია სახელმწიფოსთვის და რომლებშიც ამგვარი აქტივობის ინტენსიური განვითარება ბუნებრივად ჯერჯერობით არ არის მოსალოდნელი. ამ ორგანიზაციების მუშაობის სტილი მოქნილია და დღევანდელი მოთხოვნების შესაბამისი. სახელმწიფომ აუცილებლად უნდა გაითვალისწინოს ეს ძალა, როგორც რეალურად მოქმედი ძლიერი ელემენტი და სანდო პარტნიორი მწვავე პრობლემების გადაჭრისას.

მიწის წვრლ მესაკუთრეთა, მათი ნებაყოფლობითი კოოპერაციული გაერთიანებებისა და მათთან კოოპერირების სხვადასხვა ფორმით ინტეგრირებულ გადამამუშავებელ საწარმოთა ფუნქციონირება, მიზანშეწონილია სარისკო კაპიტალის მოპოვების გზით. სარისკო კაპიტალის მოპოვების შესაძლებლობა ახალია საქართველოში და განსაკუთრებულად გამოსადეგი და მიმზიდველია განვითარებადი (მცირე და საშუალო) ბიზნესებისთვის, რადგან ფინანსური დახმარების გარეშე მათი ფუნქციონირება შესაძლებელია მხოლოდ დაბალტექნოლოგიურ დონეზე, რაც ვერანაირად ვერ უზრუნველყოფს მათ განვითარებას. ეს არის დაფინანსების ისეთი ფორმა, რომელიც ითვალისწინებს მცირე და მზარდი ბიზნესის მრავალმხრივ სპეციფიკას.

სარისკო კაპიტალის ინვესტირების ძირითადი მაჩასიათებელია საწარმოს პარტნიორად გახდომა სხვადასხვა ხარისხის რისკების გაწევაში. წარმატებული ეკონომიკის ქვეყნების გამოცდილება გვიჩვენებს რომ სარისკო კაპიტალის ინვესტირება მცირე და საშუალო საწარმოებში წარმოადგენს ეფექტურ საბაზრო მექანიზმს. გარდა ამისა, ამ ტიპის ინვესტიციების წარმატებასა და ამ კომპანიების სიცოცხლისუნარიანობას თან სდევს სხვა მნიშვნელოვანი სოციალურ-ეკონომიკური ეფექტები.

ასეთი სესხის ასაღებად საჭიროა უფრო ნაკლები უზრუნველყოფა (გირაო) და სესხი როგორც წესი არის უფრო გრძელვადიანი კომერციული ბანკების მიერ შემოთავაზებულ სესხებთან შედარებით. გადახდები კი შეიძლება უშუალოდ იყოს დაკავშირებული დაგეგმილი ფულადი სახსრების მოძრაობასთან. ასეთი სესხის დაფარვის ინდივიდუალური გრაფიკი შედგენილი იქნება ინვესტირების კომბინირებით ან/და ე.წ. როიალტით

(შემოსავალს ან მოგებასთან მიბმული გადახდები). სარისკო კაპიტალზე ორიენტირებული „თემის სამეწარმეო მობილიზაციის ფონდის“ შესახებ იხილეთ ქვემოთ.

სახელმწიფო რეგულირების სექტორში ახალი რეგულაციის დანერგვა იძლევა საშუალებას ინსტიტუციონალური საფუძვლების შექმნისა, რაც, თავის მხრივ, ქმნის ეკონომიკურ პირობებს იმ წინააღმდეგობათა გადალახვისთვის, რომელიც აფერხებს აგრარული სექტორის გადასვლას (ტრანსფორმაციას) მრავალფეროვანი საფინანსო ურთიერთობების (თანამედროვე) სისტემებზე.

მხოლოდ კოოპერირების საშუალებით არის შესაძლებელი ორი საწყისის გაერთიანება:

- **საკუთრების**, რომელიც აძლევს მის მფლობელს არჩევანის თავისუფლებას, და

- **მასშტაბური წარმოების**, რომელიც განაპირობებს ერთს მხრივ – ტექნიკურ და ეკონომიკურ უპირატესობას და მეორეს მხრივ – ავტორიტეტსა და წონას სასაქონლო და საფინანსო ბაზრებზე.

კოოპერირების პრინციპებზე დაფუძნებული პროექტების განხორციელებით მიიღება **სინერგიული ეფექტი** შემდეგი ძირითადი კომპონენტების (ეფექტების) ერთობლიობის საფუძველზე:

1. **ეკონომიკური ეფექტი** – მოსახლეობის შემოსავლების მკვეთრი ზრდა, სასოფლო-სამეურნეო დარგების ინტენსიური და დაბალანსებული განვითარება,

2. **სოციალური ეფექტი** – სოციალური სოლიდარობა და სამართლიანობა, სოციალური ინფრასტრუქტურის განვითარება,

3. **ეკონომიკური თვითმმართველობა** – თვითანაზღაურება, თვითრეგულირება, თვითკონტროლი.

აღსანიშნავია, რომ, ზოგადად, სისტემურ-სინერგიულ ეფექტზე გავლენას ახდენს რიგი ნეგატიური ფაქტორები, რაც უმთავრესად ძირითადი პრინციპების დარღვევასთან არის დაკავშირებული და ქმნის გარკვეულ მეთოდოლოგიურ სირთულეს, მაგრამ მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის აგროსამრეწველო ინტეგრაციისა და კოოპერაციის წარმატებული მაგალითი იძლევა საკმარის მასალას სისტემური ანალიზის საფუძველზე მათი სამეცნიერო და პრაქტიკული განზოგადებისთვის.

აქვე უნდა ითქვას, რომ ზოგიერთი სახელმწიფო ინსტიტუტი საზოგადოებრივი (კოოპერაციული) ბიზნესის განვითარების მიმართულებებს მხოლოდ კერძო ინიციატივათა ჭრილით განიხილავს, რაც აკნინებს ასეთი პროექტის რეალურ მნიშვნელობას. რა თქმა უნდა, კერძო ბიზნესის განვითარებას აქვს უდიდესი მნიშვნელობა, მაგრამ თუ არსებობს ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სხვა, უფრო ძლიერი მოტივები და სათანადო პროგრამებიც, რომლებიც მოქმედებს საზოგადოების მრავალრიცხოვანი წევრების როგორც სოციალურ, ასევე ეკონომიკურ ინტერესებზე, თუ შესაძლებელია ორმაგი (და რიგ შემთხვევებში

კიდევ მეტი) ეფექტის მიღება როგორც ქვეყნის ტრადიციული დარგების, ისე სოციალური სფეროს სწრაფი რეაბილიტაციისა და განვითარებისთვის, მაშინ სახელმწიფოს მხრიდან ამ მიმართულებათა იგნორირება **სერიოზულ მეთოდოლოგიურ შეცდომად** უნდა ჩაითვალოს. საზოგადოებამ და ხელისუფლებამ უნდა გაიცნობდნენ, რომ სოციალური პოლიტიკის ერთადერთ და ყველაზე ძლიერ ფუნდამენტს სწორედ ეკონომიკური პოლიტიკა წარმოადგენს, რომელიც მატერიალური დოვლათის განაწილების ორი ძირითადი პრინციპის – **ეკონომიკურისა და ეთიკურის** – ოპტიმალური სინთეზის საშუალებას იძლევა და რომ მხოლოდ საზოგადოების თითოეული წევრის კერძო სამეწარმეო ინიციატივის განვითარებასა და სამეურნეო სისტემის სრულყოფაზე ორიენტირებული ეკონომიკური პოლიტიკა შეიძლება გახდეს ქვეყანაში სწრაფი სოციალურ-ეკონომიკური ზრდის, სიღარიბის დაძლევისა და საშუალო ფენის ჩამოყალიბების უმთავრესი მყარი საფუძველი.

კოოპერაციის მრავალმხრივი ფორმების გამოყენებაზე დამყარებული, ახლებურად გააზრებული ეკონომიკური მოდელი არის საფუძველი სოფლის კომპლექსური განვითარების, აგრონედლეულის წარმოების, გადამამუშავების და რეალიზაციის ერთიანი ციკლის შექმნისა, სადაც თითოეული სამეურნეო რგოლი წარმოადგენს დანარჩენებთან ორგანულად ინტეგრირებულ ნაწილს.

საკითხის აქტუალობიდან გამომდინარე, საწყის ეტაპზე მიზანშეწონილია, სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეიქმნას **კოოპერაციის განვითარების ეროვნული ცენტრი**, რომელიც უმოკლეს დროში შეიმუშავებს ქვეყანაში კოოპერაციის განვითარების ერთიან სტრატეგიას, მოამზადებს საკანონმდებლო ბაზას და კოორდინაციას გაუწევს პროცესის მიმდინარეობას.

„თემის სამეწარმეო მობილიზაციის ფონდი“

„თემის სამეწარმეო მობილიზაციის ფონდი“ წარმოადგენს საინვესტიციო ფონდს, ინოვაციური საინვესტიციო მექანიზმით, რომელიც ქვეყნის რეგიონებში დააბანდებს გრძელვადიან ინვესტიციებს – ძირითადად აგრობიზნესის საწარმოებში. ამით ბიძგი მიეცემა სოფლის სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას და ამავე დროს ინვესტიციებიდან მიღებული ფინანსური სახსრების ნაწილი მოხმარდება საქართველოს სამომავლო მიზნებს. ამასთანავე, ფონდის წარმატება ქართულ აგროსამრეწველო სექტორს მიმზიდველს გახდის ინვესტორებისათვის, რაც ქვეყანაში ინვესტიციების დამატებით შემოღინებას შეუწყობს ხელს.

ფონდის სახელმწიფო კონტროლის განმახორციელებელ ორგანოს წარმოადგენს საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო.

მიზნობრივი საინვესტიციო საწარმოები.

ფონდი აბანდებს ინვესტიციებს ქართულ საწარმოებში, უპირატესად საქართველოს ეკონომიკის ყველა-

ზე დიდ და მნიშვნელოვან – აგრობიზნესის სექტორში. საინვესტიციო წინადადებების განხილვისას ფონდის არჩევანი უპირატესად განპირობებულია იმ ფაქტორებით, რომლებსაც შეუძლიათ ხელი შეუწყონ მძლავრ პარტნიორულ (კოოპერაციული) ურთიერთობებზე დამყარებული საწარმოო ურთიერთობების ჩამოყალიბებას, აგრეთვე ხელმძღვანელობის და/ან მესაკუთრეების ძლიერი მხარეებითა და გამოცდილებით, მათი კონკურენტული უპირატესობებით, ბაზარზე მყარი ადგილის დაკავებისა და დინამიური ზრდის პერსპექტივებით. ფონდის მიერ ინვესტირებული სახსრები შეიძლება მოხმარდეს საწარმოთა ზრდის ხელშეწყობა საქმიანობას. ეს შეიძლება იყოს ახალი ტექნოლოგიების შეძენა, საწარმოო და საექსპორტო პოტენციალის ზრდა და განვითარება.

სარისკო კაპიტალი და პარტნიორობა.

ფონდი ახორციელებს ინვესტირებას და თანამშრომლობს კომპანიებთან სარისკო კაპიტალის შეთავაზების გზით.

ვინაიდან ფონდის წარმატება ინვესტიციების მიმღებთა წარმატებაზეა დამოკიდებული, მჭიდრო თანამშრომლობაზე (პარტნიორობაზე) ორიენტირებული ურთიერთობა წარმოადგენს უმნიშვნელოვანეს ელემენტს ფონდის მხრიდან ინვესტიციის მიმღების ოპერატიულ და სტრატეგიულ ხელშეწყობაში და არ არის დამახასიათებელი ტრადიციული კომერციული სესხის გამცემი ორგანიზაციებისათვის.

სარისკო კაპიტალის ინვესტირებით ფონდი აქტიურად მუშაობს კომპანიის ხელმძღვანელობასთან კომპანიის საერთო მაჩვენებლების გასაუმჯობესებლად და შემოსავლების გასაზრდელად. ეს თანამშრომლობა მოიცავს დახმარებას სტრატეგიულ დაგეგმვაში, ფინანსურ კონტროლში, მარკეტინგის საკითხებში, წარმოების სტანდარტებში, გაყიდვებში, მომგებიანობაში, კვალიფიციურ და მჭიდრო თანამშრომლობაზე ორიენტირებული მენეჯმენტის შექმნაში და ა.შ.

ფონდის დაფინანსების პოტენციურ მიმღებს უნდა გააჩნდეთ შემდეგი თვისებები:

1) კოოპერირებისა და საწარმოო ინტეგრირების სხვადასხვა ფორმების გამოყენებით პროექტში მოსახლეობის ჩართულობის მაღალი ხარისხი, რაც თავის მხრივ წარ-

მოადგენს სამეურნეო რისკების გადანაწილებისა და შემცირების უმნიშვნელოვანეს ფაქტორს;

2) გარემოს დაცვითი და სოციალური რისკების მინიმიზირების რეალური პერსპექტივები;

3) ბიზნესის დინამიური ზრდისა და მომგებიანობის შემუშავებული სტრატეგია;

4) მასშტაბური ეკონომიკური განვითარების პოტენციალი;

5) ფულადი ნაკადის გენერირების მაღალი პოტენციალი;

6) პერსპექტიული პოზიცია მზარდ ან/და განვითარებად ბაზარზე.

Paata Koghuashvili

GTU full Professor

Davit Mamukelashvili

COOPERATION – THE EFFECTIVE MECHANISM OF AGRICULTURE

SUMMARY

The work concerns the development of voluntary cooperative relations and inter-branch integration and also the technological settlement in rural areas. Under the aegis of the community unions, the most important locally available resources of the intellectual, economic and organizational arrangement will be fully highlighted as well as a single cycle of production, processing and marketing of agricultural products will be created. Based on social solidarity the cooperative community population will be in full ownership of the income from sales of the final product and it will itself decide on earmarking the respective funds for reproduction and/or handling of common social problems. Implementation of the Community Entrepreneurial Mobilization Program will bring forth a substantial growth of incomes of the major portion of the country's population and dynamic improvement of its socio-economic situation.